

İnsanın dokuz gayesi

Ereğli'den Mehmet Çörekçi: “İnsanın yaratılış gayesi nedir?”

İnsan Allah'ın öyle bir icadıdır ki, Allah'ın yüzlerce isim ve sıfatını üzerinde göstermekle¹ beraber, yeryüzünde bulunan her şeyden faydalanma, her şeyi kullanma ve yeryüzünü imar etme sıfatlarını da omuzunda taşıyan harika bir varlıktır. Bu sıfatlar ona, yaratılmışlara karşı halifelik gibi bir makam kazandırmıştır. Kur'ân, Allah'ın insanı halifelik sıfatıyla yarattığını bildiriyor.² Peygamber Efendimiz (asm) de, “Allah insanı Rahman ismini tamamıyla gösterir bir surette yarattı”³ buyuruyor.

İnsana “emanet-i kübrâ” verildiğini de bize Kur'ân söylüyor.⁴ Yani insan kendisine verilen sıfatlarla, kendisini Yaratanı bilmek, bulmak, tanımak, sevmek, itaat etmek ve bu istikamette kabiliyetlerini geliştirmekle yükümlüdür. Bu yükümlülük Kur'ân'a göre insanın yaratılış amacıdır!⁵

İnsanın varlığının dokuz büyük gayesi ve hikmeti bulunduğunu beyan eden Bedüzzaman Hazretleri, bu hikmetleri kavramakla insanın gerçek insan olacağını, var oluş sebebini kavrayacağını ve gerçek mutluluk ve huzura ulaşacağını kaydeder. Bu dokuz önemli gâye, hikmet ve yükümlülük kısaca şunlardır:

1-İnsan, kendi varlığına konulan zengin duygularla, Allah'ın, rahmet hazinelerinden bize gönderdiği zengin nimetleri tartmak, ölçmek ve yegâne rızık vericinin Allah olduğunu kavramakla yükümlüdür.

2-İnsan, kendi hayatına takılan zengin duygularla, Allah'ın güzel isimlerinin gizli hazinelerini açmak ve o isimler ile Allah'ı tanımakla yükümlüdür.

3-İnsan, Allah'ın her bir güzel isminin kendisine taktığı ince sanatları bilmek, kavramak ve bu ince sanatlarla diğer varlıklar üzerinde nüfuzunu ve ağırlığını kullanarak Allah'ın büyüklüğünü, güzelliğini ve sanatkârlığını anlamak ve ilân etmekle yükümlüdür.

4-İnsan, hâliyle, tavrıyla, davranışlarıyla, özüyle, sözüyle, olumlu-olumsuz her olay karşısındaki duruşuyla insan cinsi olarak Allah'a karşı kulluğunu ortaya koymakla yükümlüdür.

5-Bir öğrencinin, resmî kıyafetlerle kendini donatıp dikkatle resmî geçitte bulunarak

kendisini devletin resmî erkânının nazarına arz ettiği gibi; insan, Allah'ın isimlerini, kendisine verilen latîf inceliklerle ve nâzik duygularla kavrayıp, her ismin gerektirdiği eşsiz sanatlarla süslenerek, onurlu bir kul sıfatıyla kendisini, Kendisi de Görücü olan Allah'ın nazarına arz etmekle yükümlüdür.

6-İnsan, varlıkların Allah'a karşı içinde bulundukları güzel duruşu görmek, varlıkların hâl dillerinin Allah'ı gösterdiğine tanıklık etmek, varlıkların Allah'ı zikredişlerini işitmek, Allah'ın emirlerini harfiyen dinlediklerini ve eksiksiz yerine getirdiklerini görüp değerlendirerek varlıkların bilinç dışı kulluklarını bilinçle Allah'a arz etmekle yükümlüdür.

7-İnsan, kendisine verilen azıcık ilim, azıcık kudret, azıcık irade, azıcık görmek, azıcık işitmek, azıcık konuşmak, azıcık yaşamak, azıcık yapmak, azıcık imar etmek, azıcık îcad etmek, azıcık sevmek, azıcık şefkat etmek, azıcık merhamet etmek, azıcık acımak, azıcık bağışlamak gibi sıfat ve hallerini bir ölçü sayarak, Allah'ın sınırsız kemal sıfatlarını, mukaddes hallerini, eşsiz ve kayıtsız isimlerini o azıcık ölçücükler ile bilmekle yükümlüdür. Meselâ küçücük iktidarı, ilmi ve iradesi ile bir evi muntazaman bina eden insan; bu koca kâinatın kendi evinden büyüklüğü derecesinde ustası olan Yaraticısını o ölçüde güçlü, kudretli, ilim sahibi, hikmet sahibi, irade sahibi, icat edici ve yönetici olarak bilir ve tanır.

8-İnsan, varlıkların her birinin kendilerine mahsus dillerle Allah'ın birliğine ve terbiye ediciliğine dair tanıklıklarını anlamakla yükümlüdür.

9-İnsan, acizliği, fakirliği, ihtiyaç içinde oluşu, zayıflığı, eksikliği, kusurluluğu ve sair noksan sıfatlarıyla, Allah'ın kemal seviyedeki kudretinin, hadsiz zenginliğinin ve sair sınırsız kemal sıfatlarının tecelli derecelerini anlamakla yükümlüdür. Nasıl ki açlığın ve ihtiyacın şiddeti derecesinde yemeklerin lezzetleri ve güzellikleri anlaşılıyorsa; insan, sonsuz acizliği ve sınırsız fakirliğiyle Allah'ın sonsuz kudreti ve nihayetsiz zenginliğini kavrar.⁶

DUÂ

Ey Hâlık-ı Rahîm! Bizi varlığımızın sırrına erdir! Bizi varlığımızın şükrüne erdir! Bizi varlığımızın hikmetine erdir! Bize hilâfet makamını ihsan ettiğin gibi, bizi yüksek insaniyet makamına erdir! Gönlümüze İslâm'ı, kalbimize îmânı, aklımıza Kur'ân'ı, davranışlarımıza sünnet-i seniyeyi nasip eyle! Bizi kulluğuna kabul eyle! Âmîn.

Dipnotlar:

- 2- Bakara Sûresi: 30
- 3- Buhârî, İsti'zân, 1
- 4- Ahzâb Sûresi: 72
- 5- Zâriyât Sûresi: 56
- 6- Sözlür, s. 117